

Секція 14. Економічні аспекти регіонального розвитку

Кривобок П.В.,

*аспірант кафедри економіки і права,
Національний університет харчових технологій,
м. Київ, Україна*

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА (НА ПРИКЛАДІ БРОВАРСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ)

Останніми десятиліттями в Україні спостерігається стійка тенденція до занепаду сільських населених пунктів як форми територіальної організації. Престиж роботи селянина знизився, закрилися старі форми організації виробництва (радгоспи і колгоспи), натомість на селі не було створено нових ефективних та масштабних форм господарювання. Це, в свою чергу, спричинило інтенсивну міграцію людей з села у місто, або ж взагалі міграцію (в тому числі і нелегальну) за кордон з метою заробітчанства, зростання безробіття в сільській місцевості, занепад і зникнення десятків сіл на території всієї України. Так, офіційна статистика наводить наступні дані: за останні десять років в Україні зникло 174 села [1]. Тобто в середньому щороку з карти України зникає 17-18 сіл. Території цих населених пунктів не вливаються у більш крупні адміністративно-територіальні одиниці, а просто занепадають і обезлюднюються. Впродовж 2006-2015 років найбільш гостро цей процес проявлявся у Сумській (-33 села) та Чернігівській (-23 села) областях. Державні заходи щодо зупинення цього негативного процесу на даний час є дуже неефективними.

Причин зникнення сіл багато. Серед них можна виділити як соціальні, так і економічні, а в деяких випадках, і політичні фактори, коли держава вважає певне село неперспективним і за допомогою давно

налагодженого механізму «ліквідує» такий населений пункт. Так, наприклад, великої популярності набула політика ліквідації неперспективних сіл, яку проводив радянський уряд України в 1950-1970 роках минулого століття. Як показала історія, ті процеси мали пагубний вплив на економічні аспекти життя населення, на соціальні й духовні цінності, оскільки з ліквідацією тисяч українських сіл руйнувалися історичні та етнічні зв'язки, зникала національна самобутність великих територій нашої держави.

До питання занепаду українського села у своїх працях зверталось багато українських вчених-економістів, зокрема Прокопа І.В., Саблук П.Т., Шанін О.В., Юрчишин В.В. та інші [2, 3].

На даному етапі розвиток окремих галузей промисловості та народногосподарського комплексу України загалом залежить не тільки від зваженої політики та законотворчих процесів як державно-правового регулятора, а також від наявності достатньої кількості фінансових ресурсів, що дозволить реалізовувати ці позитивні зміни.

Нинішні реалії показують, що одним з ефективних шляхів якісних соціально-економічних зрушень в нашій державі є зорієнтування уваги на село. Село – це не тільки наявність великих площ такого важливого фактору виробництва як земля, але це також місце проживання значної чисельності людей, як джерела знань, робочої сили і, нарешті, як основної цінності нашого демократичного суспільства. Нині простежується негативна тенденція на селі: ріст безробіття, зникнення сіл, виїждження цілих сімей в міста або навіть закордон в пошук заробітку тощо, що негативно впливає на економіку не лише регіону, а й країни в цілому, створює соціальну напругу в суспільстві.

Нами обґрунтована концепція соціально-орієнтованого підприємництва як моделі розвитку сільської місцевості [4]. Основна ідея такого виду підприємництва полягає в тому, що громадою кожного села

(чи групи сіл) створюється підприємство, на якому будуть працювати лише місцеві жителі й весь прибуток йтиме в місцевий бюджет. При цьому такі підприємства пропонується звільнити або частково звільнити від загальнодержавного оподаткування. При створенні підприємства передбачається, що матеріально-фінансова основа теж буде забезпечена за рахунок місцевої громади: буде створюватися фонд створення підприємства, куди вкладатимуть кошти місцеві жителі, а над будівництвом теж працюватимуть члени громади, щоб кошти мінімально витрачалися поза територію сільської громади.

Однак, зважаючи на те, що рівень зубожіння в Україні має тенденцію до зростання, очевидним стає той факт, що забезпечити створення підприємства лише за рахунок вкладів громади буде нереальним. Тобто залучення зовнішніх (зовнішніх для села) інвестицій є життєво необхідним для реалізації моделі соціально-орієнтованого підприємства на більшій території України.

Для прикладу ми проаналізували інвестиційну діяльність Броварського району Київської області, так як в ньому розташовані як «багаті», так і «бідні» села, де рівень життя близький до окремих територій в депресивних регіонах України.

Броварський район Київської області – це регіон з розвинутими аграрним та індустріальним секторами економіки, які мають потужний потенціал для подальшого розвитку. Населення району (без міста Броварів) становить 68,6 тис.чол. (3,8% від населення області) у тому числі сільське 50,4 тис.чол., міське 18,2 тис.чол.

Площа сільськогосподарських угідь району становить 83,85 тис.га, із них 57,1 тис. га ріллі. Загальна площа лісових насаджень - 19,99 тис. га [1].

Кліматичні умови сприяють вирощуванню в районі переважної більшості сільськогосподарських культур Європи, зокрема зернових

(пшениці, ячменю, кукурудзи, гречки, проса), льону, картоплі, овочів, плодів, ягід, кормових культур та розвитку тваринництва.

Виходячи з цього головним напрямом інвестиційної політики в Броварському районі є створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, подальше поліпшення інвестиційного клімату, допомога суб'єктам господарювання в реалізації економічно і соціально значущих інвестиційних проектів із залученням усіх джерел фінансових ресурсів.

Для здійснення таких проектів в районі є всі необхідні передумови:

- багатства природи і висококваліфіковані трудові ресурси;
- найсучасніша мережа електронних комунікацій;
- потужний споживчий ринок столиці України – міста Києва;
- надійна торговельна та фінансово-кредитна система.

Броварський район очолює перелік районів Київщини з найбільшим обсягом залучених прямих іноземних інвестицій – 28,3% від загального обсягу інвестицій області, тобто в районі створені умови для залучення передових технологій та капіталу, і ця робота проводиться цілеспрямовано та системно.

Станом на 01.01.2013р. в районі зареєстровано 45 підприємства з іноземними інвестиціями, з них 11 підприємств із 100% іноземною інвестицією. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій наростаючим підсумком на кінець 2012 року становив 535,0 млн. дол. США. За річною динамікою росту прями іноземні інвестиції за 2012 року склали 21,4 млн. дол. США. Обсяг прямих іноземних інвестицій протягом 2013 року досяг суми 560,0 млн. дол. США. В розрахунку на одного жителя в 2012 році іноземні інвестиції склали 7810 дол. США. Для порівняння: середнє значення цього показника по області в той період становило 1111 дол. США [5]. У 2014-2015 роках інвестиційна діяльність у Броварському районі зменшила свої темпи через складну військово-політичну ситуацію в Україні.

Отже, Броварський район Київської області є інвестиційно-привабливим. Це дозволить залучати додаткові зовнішні кошти для реалізації проектів зі створення соціально-орієнтованих підприємств. Сприятливі кліматичні умови, близькість потужного наукового, фінансового і технічного центру – міста Києва та значна чисельність місцевих трудових ресурсів також створюють додатковий позитивний фактор при реалізації даної моделі розвитку цього регіону.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Соціоекономічний розвиток сільського господарства і села: сучасний вимір / [О.М.Бородіна, І.В.Прокопа, В.В.Юрчишин та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор НАН України О.М.Бородіної; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 320 с.
3. Шанін О.В. Концепція село утворюючого підприємства в системі розвитку сільських територій / О.В.Шанін // Ефективна економіка. - Вип.4, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3996&p=1>.
4. Кривобок П.В. Соціально-орієнтоване підприємство як модель соціально-економічного розвитку сіл України / Агросвіт. – №14. – 2015. – С.51-56.
5. Броварська районна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.brovary-rda.gov.ua/home/investicijna-dialnist>